

คู่มือเทคนิคการจัดฝึกอบรม ให้ประสบความสำเร็จ

กล่าวถึงสูตรสำเร็จในการจัดฝึกอบรม
จากผู้ที่มีประสบการณ์อย่างสูง
เป็นคู่มือที่จะช่วยให้การดำเนินการ
จัดฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายทั้งองค์กร
ช่วยลดปัญหาการติดต่อสื่อสาร
การประสานงานและการดำเนินการติดต่อบุคคล
จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพจากบุคลากร
และประสิทธิผลจากผลงานโดยรวม

สมชาติ กิจยรรยง

สถาบันส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร(IBC GROUP)

คู่มือเทคนิคการจัดฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จ

ราคา 199 –บาท

ข้อมูลบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

สมชาติ กิจยรรยง

E-book-คู่มือเทคนิคการจัดฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จ-197-หน้า

ข้อเสนอแนะต่างๆที่บอกกลยุทธ์ในการจัดโครงการฝึกอบรมให้บรรลุ

เป้าหมาย การหาความจำเป็นหรือมองหาเหตุผลในการฝึกอบรม

รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแสดงออก และบทบาท

ของตนได้อย่างชัดเจนหรือเหมาะสม

ISBN (E-BOOK) 978-616-594-794-7

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2565 สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

บรรณาธิการต้นฉบับ สมชาติ กิจยรรยง

ศิลปกรรม/ออกแบบปก นวคาม งามสม

จัดทำ/พิสูจน์อักษรโดย นวคาม งามสม

อีเมล.Kam_15293@hotmail.comพิมพ์โดย IBC GROUP.

จัดจำหน่ายโดยบริษัท เมพ คอร์ปอเรชั่น จำกัด.

.....

คำนำ

คู่มือเทคนิคการจัดฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จ

มิติใหม่ในการพัฒนาบุคลากรนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของพนักงานให้มีลักษณะการทำงานที่มีศักยภาพและความสามารถแบบมืออาชีพ โดยการมุ่งเน้นถึงเป้าหมายหลักขององค์กรธุรกิจคือทั้งปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรด้วยแนวทางที่มีประสิทธิภาพนั้นโดยการกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้เช่นกัน

การฝึกอบรม(TRAINING) เป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรซึ่งในหลายๆ องค์กร ได้เห็นความสำคัญ ความสนใจ และกำลังนิยมกันอย่างแพร่หลาย ผู้เขียนจึงได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีการในการพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ปฏิบัติงานให้เกิดศักยภาพและประสิทธิภาพสูงสุดได้

การจัดการประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการจะสำเร็จดูล่วงอย่างได้ผลก็ต่อเมื่อ ผู้ฟัง หรือผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ ความสามารถแนวความคิดใหม่ รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแสดงออก และบทบาทของตนได้อย่างชัดเจน หรือเหมาะสม ความสำเร็จส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดหลักสูตร หัวข้ออย่างเหมาะสมกับวิทยากร หรือผู้บรรยาย รวมถึงการที่ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความสะดวกต่างๆ ในระหว่างการดำเนินการอบรม โดยมีบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ดี

เพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการ,ประสานงาน,ติดต่อกับองค์กรต่างๆ เพื่อทำการดำเนินการจัดฝึกอบรม,เจ้าหน้าที่ฝ่ายอบรมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงฝ่ายบริหาร การฝึกอบรมหรือผู้สนใจในด้านการพัฒนาบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงาน และดำเนินการจัดฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีตามมา ก็ควรจะทราบถึง อะไรคือ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดฝึกอบรม จะจัดสร้างหลักสูตร หัวข้ออบรม เรื่องที่น่าสนใจได้อย่างไร จะมีแนวทางในการประสานงานที่ดีระหว่างผู้บรรยาย และผู้เข้ารับการอบรมอย่างไร เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาบุคลากรราบรื่นไปด้วยดี ซึ่งจะต้อง มีการเตรียมการก่อนการอบรม ระหว่างและภายหลังการอบรมอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งมีการวางแผน โครงการอบรม และมีการประเมินผลการอบรมที่ดี ซึ่งในหนังสือชุดนี้ได้กล่าวถึงแนวทางที่เป็นกลยุทธ์ในการจัดโครงการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมาย การหาความจำเป็นหรือมองหาเหตุผลในการฝึกอบรม นั่นเอง ในกระบวนการฝึกอบรมจะมีข้อเสนอแนะในแนวทางการสร้างหลักสูตรจัดฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมาย การจัดสถานที่ที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง แนวทางในการบริหารโครงการฝึกอบรมอันได้แก่การดำเนินการก่อน ระหว่างและ ภายหลังการจัดฝึกอบรม รวมทั้งมีแนวทางในการประเมินผลการฝึกอบรม พร้อมทั้งตัวอย่างแบบฟอร์มต่างๆหลักสูตรและหัวข้อฝึกอบรมที่เป็นประโยชน์ที่จะทำให้ท่านนำไปประยุกต์ใช้ได้นั่นเอง

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากระบวนการพัฒนาที่ใช้ประโยชน์
จากบุคลากรอื่นได้แก่ **สรรหา พัฒนา รักษาและก่อประโยชน์**
จากบุคลากร จะทำให้คนในองค์กรเกิดความรู้สึกที่ **“รักองค์การ**
มุ่งมั่นเลิศ เกิดประโยชน์ร่วมกัน” อันได้แก่ พนักงานและผู้บริหาร
องค์กรทุกระดับ ที่ได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีที่ทำให้
บุคลากรเกิดความ**“เข้าใจง่าย ได้สาระ คละสนุก ปลุกความคิด พิชิต**
ความสำเร็จร่วมกัน” จากทุกคนในองค์กรนั่นเอง เมื่อท่านใช้คู่มือ
การจัดฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จ นั้นเอง

ด้วยความปรารถนาดี

สมชาติ กิจขรรยง

บทนำ

คู่มือเทคนิคการจัดฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จ

คำว่า“คน”นั้นหมายถึง “มนุษย์” อีกคำหนึ่งของความหมายจากคำว่า“คน”ที่เป็นคำกริยาหมายถึง กวน หรือคนให้เข้ากัน สำหรับคำว่ามนุษย์คำว่า มนุษย์ นี้แปลว่า ผู้มีใจสูง ในระยะหลังเรามักจะพบกับคนในความหมายของคำว่าคนที่เป็นคำกริยามากกว่าคือ มักจะพบกับบุคคลที่มักชอบก่อกวน พวกเราทั้งทางด้านความคิดหรือจิตใจอยู่ค่อนข้างบ่อยในเวลาสื่อสารหรือทำงานร่วมกันในสังคมทุกระดับไม่ว่าในครอบครัว ในงานหรือในองค์กรต่างๆ

วิธีการต่างๆ ในการพัฒนาบุคลากร

ดังนั้นคนจึงต้องมีการพัฒนาซึ่งรูปแบบในการพัฒนาบุคลากรโดยทั่วไปจะมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

- 1.ให้การศึกษา และส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง
- 2.การฝึกอบรมและการพัฒนา
- 3.การพัฒนาในงาน

กล่าวโดยสรุปวิธีการต่างๆ ในการพัฒนาบุคลากรนอกเหนือจากการฝึกอบรมจะมีดังนี้

1. การให้การศึกษา และส่งเสริมพัฒนาตนเอง.-มีวิธีต่างๆ คือ
  - 1.1 จัดให้มีบทเรียนสำเร็จรูป (A lesson is readymade)
  - 1.2 การจัดการศึกษาทางไกล (Study Long distance)
  - 1.3 จัดโปรแกรมการศึกษา (Education program)
  - 1.4 การจัดทำวารสารวิชาการในสาขาอาชีพ (Do vacation journal)

- 1.5 ศึกษาจากเอกสาร คู่มือการทำงาน
(Study a handbook works)
  - 1.6 ศึกษาจากสื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ
(Mass audiovisual aids media)
  - 1.7 ให้การศึกษาเพิ่มเติมระยะสั้น-ระยะยาว (Study add)
  - 1.8 ส่งเอกสารให้สรุปรายงานเสนอ (Summarize a report)
  - 1.9 การมอบหมายให้วิพากษ์วิจารณ์หนังสือ (Criticize a book)
  - 1.10 ใช้เกมหรือ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร
(The game develops the personnel)
2. การให้การฝึกอบรมและการพัฒนา-มีรูปแบบต่างๆ คือ
- 2.1 จัดโครงการอบรมภายในองค์กร
  - 2.2 จัดส่งอบรมสถาบันภายนอก
  - 2.3 วางแผนโครงการฝึกอบรมประจำปี
  - 2.4 วางแผนฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรตามความจำเป็น
หรือทุกระดับ
  - 2.5 พัฒนาบุคลากร ให้สอดคล้องกับแผนงานและเทคโนโลยี
  - 2.6 ใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบผสมผสานและการพัฒนา
บุคลากรสมัยใหม่
  - 2.7 ใช้หลักสูตรอบรมในการประเมินผลงานและการเลื่อนขั้น
หรือโยกย้าย
  - 2.8 สร้างแรงจูงใจ ในการฝึกอบรมและพัฒนา

3. การพัฒนาในงาน.-การพัฒนาในงานมีวิธีการต่างๆ คือ

- 3.1 การให้รักษาการแทน (Action)
- 3.2 การทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ (Work Group)
- 3.3 การให้ความร่วมมือขอทำงาน (Cooperate Work)
- 3.4 การจัดตั้งกลุ่มร่วมกิจกรรม (Stand activity Group)
- 3.5 การให้คำปรึกษาหารือ (Coaching)
- 3.6 การให้ออกไปสังเกตการณ์ (Event Neptune)
- 3.7 การมีเพื่อนที่มีประสบการณ์ร่วม (See example experience)
- 3.8 การเป็นตัวอย่างที่ดี (Be formed type)
- 3.9 การเสนอแนะให้นำไปประยุกต์ใช้ (Apple)
- 3.10การดูงานในหน่วยงาน/นอกหน่วยงาน (Observe activities)
- 3.11 การสับเปลี่ยน หมุนเวียนงาน (JOB ROTATION)
- 3.12 การสอนงาน แนะนำงาน (JOB INSTRUCTION)
- 3.13 การฝึกอบรมในงาน (ON THE JOB TRAINING-OJT)
- 3.14 การมอบหมายงาน (JOB ASSINGMENT)

สำหรับหนังสือชุดนี้ผู้เขียนจะเน้นหนักในเรื่องการให้การฝึกอบรมและการพัฒนา อันจะทำให้ผู้ที่ดำเนินการจะช่วยลดปัญหาและข้อจำกัดต่างๆในการดำเนินการจัดฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จหรือผลสำเร็จ ซึ่งผู้เขียนมีประสบการณ์ทางด้านการฝึกอบรมพัฒนาในแนวทางและรูปแบบต่างๆ นานามากกว่า35ปี ซึ่งขอแนะนำในหนังสือชุดนี้จะช่วยลดปัญหาในการจัดฝึกอบรมพัฒนาไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการร่างหลักสูตร การสรรหาติดต่อวิทยากรผู้บรรยายต่างๆ

การดำเนินการเตรียมการก่อนการอบรม การดำเนินการในระหว่าง
การฝึกอบรมและภายหลังการฝึกอบรมบุคลากร รวมทั้งการประสานงาน
กับสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมทั้งการเดินทาง อาหาร
และที่พักต่างๆ เชื่อว่าหนังสือชุดนี้จะเป็นคู่มือที่ช่วยลดปัญหา
และช่วยให้ท่านสามารถดำเนินการฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จได้
หากมีข้อสงสัยจะติดต่อกระผมผู้เขียนได้ที่สมชาติ กิจยรรยง
โทร 081-558-6444 หรือ 089-127-4646

สารบัญ

คู่มือการจัดฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 กลยุทธ์ในการจัดโครงการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมาย	13
ความสำคัญของแผนโครงการอบรม	13
ประโยชน์ของแผนโครงการอบรม	13
การนำเสนอโครงการอบรมให้ผู้บริหารยอมรับ	14
กระบวนการในการฝึกอบรม	16
การขอความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้บริหารระดับสูง	17
รูปแบบในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการอบรม	17
การทำให้โครงการฝึกอบรมมีส่วนประเมินคนและงานการประเมิน	18
การสร้างแรงจูงใจให้เรียนรู้	20
บทที่ 2 การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม	23
ความสำคัญในการหาความจำเป็น	23
ความหมายของความจำเป็นในการฝึกอบรม	24
ประโยชน์ในการหาความจำเป็น	25
ปัญหาขององค์กร	26
ประเภทของความจำเป็น	26
ความจำเป็นในการฝึกอบรมกับปัญหาการปฏิบัติงาน	28
ปัญหาข้อขัดข้องที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยการฝึกอบรม	30
กระบวนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม	34
แผนผังการหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร	36

เทคนิคการรวบรวมข้อมูลเพื่อหาความจำเป็น	41
บทที่ 3 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมาย	62
โครงการฝึกอบรมหมายถึง	63
สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดทำโครงการฝึกอบรม	63
โครงการฝึกอบรมที่ดีควรมีลักษณะ	64
รูปแบบโครงการฝึกอบรม	65
เทคนิคการกำหนดหลักสูตรหรือหัวข้อการอบรม	67
เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรม	73
การสรรหาและติดต่อวิทยากร	75
การประสานงานกับวิทยากร	76
ข้อควรคำนึงในการจัดอบรม	78
การคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม	80
การจัดทำเอกสารประกอบการบรรยาย	81
งบประมาณ	85
ตัวอย่างรูปแบบการทำโครงการหลักสูตรฝึกอบรม	93
ตัวอย่างข้อมูลผู้เข้ารับการอบรม	98
บทที่ 4 กลยุทธ์การจัดสถานที่ที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร	100
การจัดสถานที่ในห้องอบรม	100
การจัดสถานที่นอกห้องประชุมหรือห้องอบรม	101
บทที่ 5 การบริหารโครงการฝึกอบรม	105
บทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าโครงการฝึกอบรม	105
บทบาทของฝ่ายประสานงานการฝึกอบรม	108

การดำเนินการจัดฝึกอบรม	110
ขั้นตอนการประสานงานการจัดฝึกอบรม	117
ข้อเสนอแนะในการเลือกสถานที่ฝึกอบรม	118
ข้อควรพิจารณาอื่นๆ	119
แบบตรวจสอบสำหรับผู้ประสานงานฝึกอบรม	122
ประวัติวิทยากรและการกล่าวแนะนำวิทยากร	123
แบบฟอร์มจัดทำประวัติวิทยากร	136
การกล่าวแนะนำวิทยากร	137
แนวทางดำเนินการของผู้ดำเนินการ โครงการฝึกอบรม	140
แบบร่างกล่าวรายงาน/กล่าวเปิดงาน	144
บทที่ 6 การประเมินผลการฝึกอบรม	148
ความหมายของการประเมินผลการฝึกอบรม	148
ปัญหาสำคัญของการประเมินผลการฝึกอบรม	149
ประโยชน์ของการประเมินผลการฝึกอบรม	150
การกำหนดสิ่งที่ประเมิน	152
ประเภทของการประเมินกับเวลาประเมิน	154
กระบวนการประเมินผล	154
การประเมินผลการปฏิบัติงาน	169
การประเมินระหว่างการอบรม-หลังการอบรมต่างกันอย่างไร	170
บทที่ 7 ตัวอย่างแบบฟอร์มต่างๆหลักสูตรและหัวข้อฝึกอบรม	
ที่เป็นประโยชน์	173
แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม	173

ตัวอย่างรายละเอียดผู้เข้าร่วมฝึกอบรม	177
แบบงบประมาณในการฝึกอบรม	178
ตัวอย่างหัวข้ออบรมหัวหน้างาน/ผู้บริหารระดับต้น/ผู้บริหาร	179
ระดับกลาง/ผู้บริหารระดับกลางขึ้นไป	180
โครงการพัฒนาหัวหน้างาน / ผู้บริหาร	181
แบบฟอร์มขออนุมัติโครงการอบรม	187
แบบฟอร์มหนังสือเชิญผู้เข้ารับการอบรม	188
แบบฟอร์มการตอบรับการเข้าฝึกอบรม	189
ตัวอย่างจดหมายขอเชิญเป็นวิทยากร	190
ใบกำกับสำหรับผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรม	191
ตัวอย่างผังชั้นงานแจ้งโรงแรมจากสถาบันส่งเสริม	
การพัฒนาบุคลากร(IBC GROUP)	192
ตัวอย่างจดหมายขอบคุณบริษัทเซรามิคอุตสาหกรรมไทยจำกัด	192
ตัวอย่างแบบประเมินผลการฝึกอบรม	193
แบบสอบถามประเมินกิจกรรม WALK RALLY	194
แบบติดตามผลการฝึกอบรมพนักงานขายและบริการ	195
แบบติดตามผลการพัฒนาพนักงาน	196
แบบฟอร์มประวัติการพัฒนาพนักงาน	197

บทที่ 1. กลยุทธ์ในการจัดโครงการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมาย

ความสำคัญของแผนโครงการอบรม

แผนของโครงการอบรมเป็นสิ่งบ่งบอกถึงรายละเอียดต่างๆ มากมาย อาทิ

- แผนการพัฒนาบุคคลและองค์กร
- วิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการวางนโยบาย
- เป้าหมายและทิศทางการดำเนินการขององค์กร
- มาตรฐานในการพัฒนาบุคลากร
- ความตระหนักถึงแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร
- ความสนใจในกิจกรรมที่ต้องการจะเน้นหนัก

ประโยชน์ของแผนโครงการอบรม

ประโยชน์ของการมีแผนโครงการอบรมที่ดี

1. ช่วยให้งานดำเนินตามลำดับเวลาและมีขั้นตอน
2. ควบคุมให้งานเดินตามแผนการและงบประมาณ
3. ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานตามแผนได้ล่วงหน้า
4. ลดปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับวิทยากรผู้บรรยาย
5. สามารถสรรหาและคัดเลือกผู้บรรยายได้อย่างหลากหลายและกว้างขวาง
6. ช่วยให้การกระจายงานและแบ่งงานให้ผู้รับผิดชอบงานในส่วนต่างๆ ปฏิบัติได้อย่างไม่สับสน
7. ลดปัญหาในการสื่อสารของผู้ปฏิบัติกับผู้เข้ารับการอบรม
สถานที่วิทยากรและระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

การนำเสนอโครงการอบรมให้ผู้บริหารยอมรับ

โดยปกติ การฝึกอบรมโดยทั่วไปมักเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ แต่โดยหลักใหญ่ ๆ จะมีสองประการคือ ต้องการแก้ไขปัญหา กับ ต้องการความคาดหวัง

ต้องการแก้ไขปัญหา

- ปฏิบัติงานไม่เสร็จตามกำหนด
  - ผลงานไม่ได้มาตรฐาน
  - ผลงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
  - งานคั่งค้างมาก สูญเสีย ค่าใช้จ่าย
  - มีการบ่นไม่พอใจ อึดอัด
  - แก้ไขปัญหาในการสื่อสาร สื่อ
- ข้อความ

- อัตราการหมุนเวียนเข้าออกสูง

ฯลฯ

ต้องการความคาดหวัง

- เสริมทักษะการเรียนรู้ ความเข้าใจ
- เสริมสร้างความปลอดภัย
- ลดต้นทุน
- เพิ่มผลผลิต
- มีการทำแบบเป็นทีม
- มีการวิธีใหม่ ๆ ใช้ในองค์กร

- ต้องการสัมพันธภาพในงาน

- สร้างจิตสำนึกในงาน

ฯลฯ

โดยสรุปแล้วความต้องการจำเป็นดังกล่าวข้างต้นนั้น เกิดจากปัญหาของตัวผู้ปฏิบัติงานแต่ผู้บริหารมักจะประเมินหรือมองจากความคาดหวังในตัวผู้ปฏิบัติงานหลังจากการอบรมเสร็จสิ้น อาทิเช่น

- ความปลอดภัยที่ดีขึ้น
- เกิดความประหยัด และลดการสูญเสียหรือเสียหาย

- เพิ่มพูนประสิทธิภาพ และเอื้อประสิทธิผล
- การทำงานร่วมกันเป็นทีมที่ดี

ดังนั้นการนำเสนอโครงการฝึกอบรมให้เป็นที่ยอมรับ และสนับสนุนจากผู้บริหาร ขอให้แนวคิดดังนี้

1. ระบุปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมกับระบุว่าหลักสูตรนี้จะช่วยให้บรรลุความคาดหวัง หรือช่วยแก้ไขปัญหอะไรได้บ้างอย่างเด่นชัด โดยการบรรยายละเอียดลงในตัวหลักสูตร คือ

- วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
- ผลที่คาดหวังว่าจะได้รับ

2. กำหนดระยะเวลาและงบประมาณที่เหมาะสม คือไม่มาก และไม่น้อยเกินไป

3. กำหนดวันเวลาที่เป็นประโยชน์ทั้งผู้เข้ารับการอบรม และองค์กร

4. กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรจากหัวข้อการฝึกอบรม ที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน และความคาดหวังของผู้บริหาร

5. เสนอในจังหวะเวลาที่เหมาะสม พร้อมนัดหมายวันเวลา อนุมัติโครงการ

6. ควรเสนอทั้งวาจาและลายลักษณ์อักษร และผลการดำเนินการที่ผ่านมา

7. ติดตามผลการนำเสนอ เมื่อยังไม่ทราบความคืบหน้า

8. ปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอใหม่อย่างสร้างสรรค์ โดยปรับปรุงในสิ่งที่ ผู้บริหารวิพากษ์วิจารณ์

กระบวนการในการฝึกอบรมที่สำคัญ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการในการฝึกอบรมจะประกอบด้วย

1. การหาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม
  - โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต
จากเอกสารต่างๆ ทดสอบ หรือสรุปผล
2. การสร้างโครงการหรือหลักสูตรการอบรม
  - จะประกอบด้วยชื่อหลักสูตรการอบรม หลักการ
เหตุผล วัตถุประสงค์ หัวข้อการอบรม วิธีฝึกอบรม
ระยะเวลา วิทยากร ผู้เข้าอบรม สถานที่
3. การดำเนินการฝึกอบรม :- โดยมีการ
  - ก. เตรียมการก่อนการฝึกอบรม
  - ข. ดำเนินการระหว่างการฝึกอบรม
  - ค. ดำเนินการภายหลังสิ้นสุดการอบรม
4. การประเมินผลการฝึกอบรม :- โดยมีการ
  - ก. ผู้เข้ารับการอบรมประเมินโครงการอบรม
  - ข. ผู้ดำเนินโครงการประเมินผู้ฟังและวิทยากร

ข้อควรคำนึงในการฝึกอบรม “คนเหมือนบัว 4 ประเภท”

1. บัวใล่พื้นน้ำ :- รับอะไรได้เร็ว สถิติปัญญาดี
2. บัวปรึมน้ำ :- ปานกลาง ขยันทดสอบความเข้าใจ
3. บัวใต้น้ำ :- สอนช้า ทบทวนบ่อย ๆ
4. บัวใต้ดิน :- สอนยาก รับยาก

การขอความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้บริหารระดับสูง

นักฝึกอบรมอาจจะขอความร่วมมือจากผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัด ให้โครงการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมาย คือ

1. สอบถามความคิดเห็น ความสนใจในการพัฒนาบุคลากร
จากผู้บริหาร

2. ทำให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญ ความสนใจในการพัฒนา
บุคลากร โดยการ

2.1 เสนอโครงการที่ดีและมีคุณภาพ

2.2 วัฒนธรรมในการอบรมของผู้แข่งขันก้าวไปถึงไหน
เราต้องตามให้ทัน

3. ขอบประมาณ

4. จัดโครงการแผนการระยะยาวต่อเนื่องเสนอผู้บริหาร

ปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการฝึกอบรม

การอบรมที่บรรลุเป้าหมายหรือไม่ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ

1. กระบวนการในการสรรหาคัดเลือกคนเข้าทำงาน

2. โครงสร้างและระบบงานขององค์กร

3. หัวหน้างาน และผู้บริหาร

4. ขวัญและกำลังใจของบุคคลในองค์กร

รูปแบบในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการอบรม

1. จัดหมายเวียนถึงหน่วยงานต่าง ๆ โดยการ

1.1 ให้สมัครใจเข้าอบรม โดยส่งใบสมัคร

1.2 ระบุจำนวนโควตาที่รับได้ต่อรุ่น ต่อแผนก

1.3 บังคับให้ส่งบุคคลในฝ่าย/แผนกเข้าโดยกำหนดจำนวนคนต่อรุ่น หรือทั้งหมด

2. กำหนดตารางหลักสูตรโครงการอบรมล่วงหน้าปีใดประกาศ

3. ปีใดประกาศที่บอร์ดประชาสัมพันธ์

4. ส่งข่าวพัฒนาบุคลากรลงในเอกสาร หรือข่าวสารภายในต่าง ๆ
เช่น วารสารประจำเดือน/ไตรมาส/รายปี จุลสารของบริษัท

5. ประชาสัมพันธ์ด้วยภาพและข้อคิดเห็นของรุ่นพี่ๆ ที่เข้ารับการอบรมเพื่อจูงใจรุ่นหลังๆ

6. แข่งขันที่ประชุมผู้บริหาร ในการประชุมประจำสัปดาห์/เดือน

7. ใช้ปากต่อปากช่วยกันบอก โดยเฉพาะทีมงานฝ่ายฝึกอบรมเป็นผู้รณรงค์-ริเริ่ม

การทำให้โครงการฝึกอบรมมีส่วนประเมนคนและงาน

การประเมิน:- รูปแบบการประเมิน

1.ประเมินผลผู้เข้ารับการอบรม

1.1 โดยวิทยากรประเมินจาก แบบทดสอบก่อน-หลังฝึกอบรม

1.2 โดยผู้ประเมินโครงการ จากการสังเกตพฤติกรรม

1.3 ใช้แบบติดตามผลการฝึกอบรมโดย หัวหน้างานและฝ่ายฝึกอบรม

1.4 จากหัวหน้างานภายใน 1-3 เดือน

2.1 โดยผู้ให้บริการอบรม - กรอกแบบประเมิน

2.2 โดยผู้ดำเนินการฝึกอบรม - บันทึกข้อมูลการดำเนินการ

3.1	โดยผู้เข้ารับการอบรม	- กรอกแบบประเมิน
3.2	โดยวิทยากร	- เสนอแนะข้อคิดเห็น

4.1	โดยวิทยากร	โดยการสอบถามความคิดเห็น
		ใช้แบบสอบถาม
4.2	โดยผู้เข้ารับการอบรม	สังเกตพฤติกรรม
		ประเมินสภาพบรรยากาศ
4.3	โดยผู้ดำเนินโครงการ	ฯลฯ

วิธีที่สามารถใช้ในการประเมินเพื่อให้โครงการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายคือ

- 19

การสร้างแรงจูงใจให้เรียนรู้

การสร้างแรงจูงใจให้เรียนรู้เกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ประการ เช่น

1. ความสะดวกในการเดินทางไปสถานที่อบรม

- "ไม่ไกลจนเกินไป"
- สะดวกต่างๆ เช่น อุปกรณ์หรือ เครื่องมือที่ใช้

ประกอบการอบรม

- การมีรถรับ-ส่ง
- การมีสถานที่พักใกล้ ๆ สถานที่อบรม

2. บรรยากาศในการส่งเสริมการเรียนรู้

- ความพร้อมของเครื่องมือ โสตทัศนูปกรณ์พร้อม
- สภาพห้องอบรมไม่มีเสียงรบกวน
- การจัดที่นั่งเหมาะสมกับจำนวนคนและขนาดห้อง

ไม่คับแคบหรืออึดอัด

- จากผู้ดำเนิน โครงการที่เอาใจใส่บริการ
- จากผู้บรรยายที่มีเทคนิคการถ่ายทอด

3. การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

- ความสะดวกสถานที่จอดรถ ทรายาง-ประทับตรา
- มีลูกอมขนมหวานเมื่อยามว่างนอนจัดเตรียมไว้

ในห้องฝึกอบรม

- ยาลดไข้จัดเตรียมสำรองไว้
- อากาศหนาวไป หรือร้อนไป ภายในห้องฝึกอบรม
- ความต้องการอุปกรณ์ต่างๆ เพิ่ม เช่น ดินสอ กระดาษ

4.การใช้ภาษาผู้ฟัง

- ความเป็นสมมติในการถ่ายทอด
- ความเรียบง่ายในการถ่ายทอดหรือพูดที่ใช้ภาษาไม่ยุ่งยาก

- ความมีระบบต่างๆ ในการดำเนินโครงการอบรม
- คำนึงถึงวุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์ เพศ ฯลฯ
- การมีผู้ดำเนินการอบรมที่ยืดหยุ่นได้

5.การให้รางวัล/ลงโทษ

- เช่น ชื่อทุกวัน/ทุกครั้งที่เข้าอบรมบางองค์กรจะมีการเซ็นชื่อทั้งเข้าและออก

- ระบุจำนวนเวลาอย่างต่ำที่ต้องเข้าอบรม
จึงจะได้รับใบรับรองการผ่านอบรมหรือเลื่อนขั้น

- ผู้ดำเนินการอบรมแจ้งว่ามีการสังเกตพฤติกรรม
การเรียนรู้

- มีรางวัลผู้เข้ารับการอบรมยอดเยี่ยม ตรวจสอบงาน
เวลา การเป็นผู้นำ การเสนอผลงาน ฯลฯ

- ทำโทษเล็กน้อยแบบสนุก ๆ เมื่อมาสายเกินเวลา
กำหนด เช่น เดินเปิด ทำท่าตามสุภาษิต เป็นต้น

6.ความมีมนุษยสัมพันธ์จากผู้ดำเนินโครงการ

6.1 รู้จักให้ เช่น ให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้า
รับการอบรม

6.2 พุดจาไพเราะ เช่น การมีหางเสียงในการพูด

6.3 อนุเคราะห์ช่วยบ้าง คือ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ารับการอบรม

6.4 วางตัวสม่ำเสมอ คือ ความสอดคล้องกลมกลืนในการดำเนินโครงการฝึกอบรม

7.ใช้กิจกรรมละลายพฤติกรรม

ข้อควรระวัง

- ข้อควรระวังที่ผู้ดำเนินโครงการฝึกอบรม ควรคำนึงถึง คือ
- อย่าใช้ปมด้อยของผู้เข้ารับการอบรมมาใช้ให้เพื่อนขบขัน
  - วางลำดับงานและกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับเพศ อายุ ของผู้ฟัง
  - อย่าสร้างแรงกดดันกับผู้ใดผู้หนึ่งอยู่ประจำ

การจัดโครงการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ขั้นตอนแรกจะต้องนำเสนอโครงการอบรมให้ผู้บริหาร ขอมรับหรือสนับสนุน อย่างไรก็ตามปัจจัยอื่นๆ ที่จะทำให้การอบรมบรรลุเป้าหมายหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วคือ โครงสร้างและระบบงานขององค์กร สไตล์การบริหารงานของผู้บริหารองค์กร ขวัญและกำลังใจของบุคคลในองค์กร เมื่อโครงการอบรมได้รับการอนุมัติแล้ว เราจะต้องแสวงหารูปแบบต่างๆ ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการอบรม และมีเทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่วนความสัมฤทธิ์ผลในการอบรมจะสำเร็จหรือไม่ก็ที่เราควรคำนึงก็คือ คนเปรียบเหมือนบัวสี เหล่า และการประเมินผลการอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้

บทที่2 การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

ความสำคัญในการหาความจำเป็น

หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐบาลหรือ เอกชน มีแนวโน้มที่จะจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรของตนเพิ่มมากขึ้น บางหน่วยงานได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการฝึกอบรมอย่างแท้จริง ขณะที่อีกหลายหน่วยงานจัดฝึกอบรมเพียงเพื่อให้ดูทันสมัยเหมือนหน่วยงานอื่น ๆ หรือ เพื่อใช้งบประมาณประจำปีให้หมดตามเวลา หน่วยงานที่จัดเพียงเพื่อให้ดูทันสมัยเหมือนหน่วยงานอื่น ๆ หรือ เพื่อใช้งบประมาณประจำปีให้หมดตามเวลา หน่วยงานที่จัดเพียงเพื่อเลียนแบบผู้อื่นนั้น จะเสียทั้งเวลาอันมีค่าของพนักงาน ผู้เข้าฝึกอบรม ผู้จัดอบรมฝึกอบรม วิทยากร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องและยังเสียค่าใช้จ่าย โดยได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า คือ ไม่สามารถใช้การฝึกอบรมแก้ไข ปัญหาการทำงานของพนักงานได้อย่างแท้จริง นักฝึกอบรมหรือนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล จึงมีบทบาทสำคัญในการทำให้การพัฒนา นั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ที่ผ่านมามักจะพบว่า

- การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ปัญหาการปฏิบัติงานที่แท้จริงได้เพราะปัญหาต้องแก้ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การออกแบบงานหรือแม้แต่การสื่อสารระหว่างหัวหน้างานกับผู้ปฏิบัติงาน
- การฝึกอบรมมีเนื้อหาที่ไม่ตรงกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เข้าฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของ

หลักสูตรไม่ครอบคลุม หรือวิธีการฝึกอบรมไม่เหมาะสมกับผู้เข้าฝึกอบรม

- การฝึกอบรมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- ผู้เข้าฝึกอบรมไม่ใช่ผู้ที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน ในขณะที่ผู้มีปัญหาไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม
- รูปแบบหรือวิธีการพัฒนาบุคลากรยังเน้นการเข้าห้องฝึกอบรมฟังการถ่ายทอดจากวิทยากร ยังไม่ใช้การออกแบบวิธีการพัฒนาให้หลากหลาย โดยเฉพาะการสอนงานในงาน(On The Job Training)

ปรากฏการณ์ ดังกล่าว นำมาซึ่งการฝึกอบรมที่ไร้ประสิทธิภาพ ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและไม่ช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน เวลาและงบประมาณจะถูกใช้ไปโดยไม่ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งกับบุคลากรและหน่วยงาน โครงการฝึกอบรมที่ไร้ค่าทั้งจะไม่เกิดขึ้นเลย ถ้าหากเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมมิได้หาความจำเป็นในการฝึกอบรมของหน่วยงานของตนอย่างจริงจัง นั่นคือ หน่วยงานจะได้โครงการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับพนักงานและสถานการณ์ที่จำเป็นจริงๆCe-การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม อรรถิรีย์ ณ ตะกั่วทุ่งคร.

ความหมายของความจำเป็นในการฝึกอบรม

ความจำเป็นในการฝึกอบรม จึงเกิดขึ้นเมื่อบุคลากรขาดความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติ ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน ให้ได้

ตามเกณฑ์ที่หน่วยงานที่กำหนด นอกจากนี้ได้มีบุคคลต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของความจำเป็นไว้บ้างอาทิ

ความจำเป็นในการฝึกอบรมก็คือปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความรู้(knowledge) ทักษะ(skill) ทัศนคติ(attitude) ของเจ้าหน้าที่พนักงาน ทำให้ความรู้สึกรู้สึกต่อการทำงานยังไม่มีดี ซึ่งปัญหานี้จะมีอยู่ทุกระดับของผู้ทำงานและทั้งสามส่วนดังกล่าวข้างต้น มักเป็นปัญหาพื้นฐานในความจำเป็นในการฝึกอบรมของงาน ในการรวบรวมข้อมูลในความจำเป็นของการฝึกอบรมต้องพิจารณาว่า จะเน้นส่วนใดมากน้อยเท่าใด ก่อนหลังและอย่างไรด้วย(รศ. วิจิตร อวະกุล/การฝึกอบรม.-2537หน้า39)

การหาความจำเป็นในการฝึกอบรมหมายถึงการค้นหาสภาพการณ์หรือปัญหาเกี่ยวกับบุคคลในองค์กรซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ดี (รศ. สมคิด บางโพ / เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม.-2542 หน้า 40)

ประโยชน์ในการหาความจำเป็น

เมื่อเราสามารถที่จะหาความจำเป็นในการอบรมหรือรับรู้ว่าการจัดอบรมแล้ว เราจะได้ประโยชน์อะไรบ้างคำตอบคือ

1. ทำให้ทราบสาเหตุของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร
2. ช่วยทำให้เราทราบข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานในขณะนั้น
3. ช่วยให้เราทราบความต้องการของบุคลากรในองค์กร

4. ช่วยให้เราราบถึงทิศทางในการทำงานของเราโดยรวมให้สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร

5.ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ อันจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

ปัญหาขององค์กร

ปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคที่พบโดยทั่วไปขององค์กรเราพอที่จะสรุปได้ดังนี้

1. มีอัตราของการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น
2. พนักงานมักที่จะใช้เวลาในการเรียนรู้งานที่ยาวนาน
3. มาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ต่ำลงไป
4. มีการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเครื่องจักรได้ไม่เต็มที่
5. มักมีจำนวนอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น
6. ใช้เวลาในการปฏิบัติงานที่มีระยะเวลานานขึ้น
7. มีการปฏิบัติงานที่เฉื่อยชา ล่าช้าและไม่กระตือรือร้น
8. มีจำนวนการลาออก การลา ขาดงานของพนักงานที่สูงขึ้น
9. ภาพลักษณ์ขององค์กรเสื่อมเสียลงไป
10. เกิดปัญหาการเรียน บ่น คำหิ ต่อว่าจากลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ

ประเภทของความจำเป็น

มีผู้จัดกลุ่มของความจำเป็นในการฝึกอบรมไว้ต่างๆ กัน เช่น ความจำเป็นที่ปรากฏชัดแจ้ง ความจำเป็นที่ต้องค้นหา ความจำเป็นกลุ่ม

ความจำเป็นขององค์กร ความจำเป็นในปัจจุบัน ความจำเป็นในอนาคต เป็นต้น ในที่นี้จะแบ่งความจำเป็นออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **ความจำเป็นที่ปรากฏแจ้งชัด** เป็นความจำเป็นที่ไม่ต้องค้นหา หากมีเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น ให้ทำการฝึกอบรมได้ทันทีเช่น

- ก. เมื่อมีการรับพนักงานเข้ามาทำงานใหม่
- ข. เมื่อมีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน
- ค. เมื่อมีการขยายงาน
- ง. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตฯลฯ

2.**ความจำเป็นที่ต้องค้นหา** ความจำเป็นประเภทนี้จะปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์จากปรากฏการณ์นั้นๆ ว่ามีสาเหตุมาจากอะไรจะแก้ไขด้วยการฝึกอบรมได้หรือไม่ ปรากฏการณ์หลายอย่างที่เป็นเครื่องชี้ถึงปัญหาที่จะต้องวิเคราะห์ได้แก่

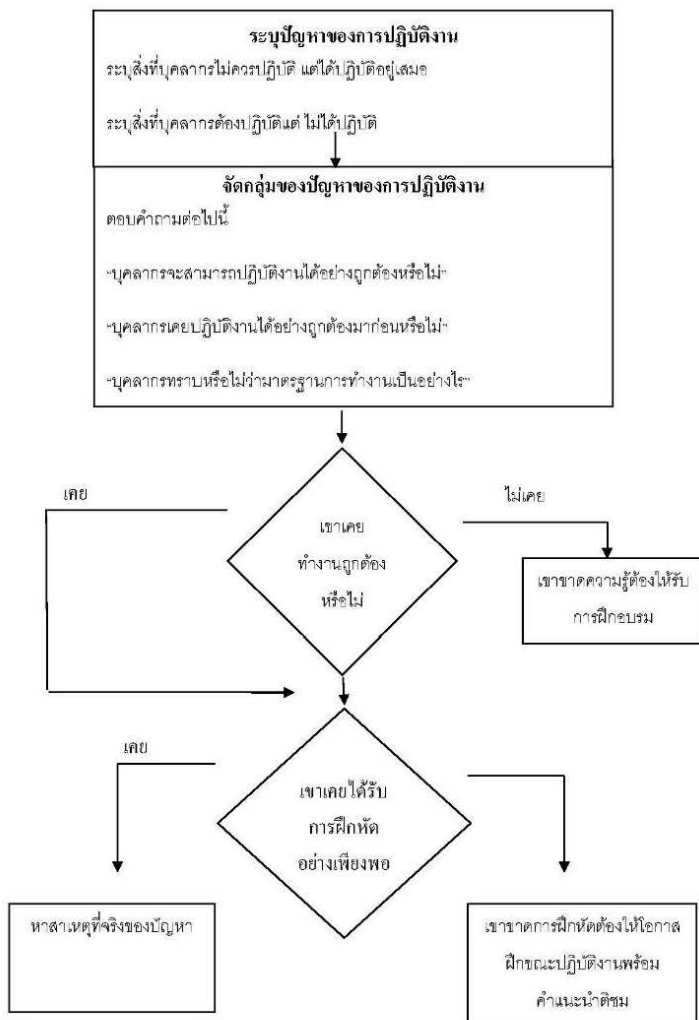
- ก. ผลผลิตที่มีการตกต่ำลงไป
- ข. มีการละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง
- ค. มีการลาป่วย มาสายและขาดงานมาก
- ง. อัตราการร้องทุกข์สูง มีกระแสความไม่พอใจในกลุ่มพนักงาน
- จ. มีต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น
- ฉ. ให้บริการต่อผู้มาติดต่อล่าช้า สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายมาก

ความจำเป็นในการฝึกอบรมกับปัญหาการปฏิบัติงาน

เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจำเป็นต้องแยกแยะปัญหาการปฏิบัติงานที่จัดเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม และที่ไม่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมให้ได้ ดังนั้นคำถามที่สำคัญที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมสามารถแยกแยะความจำเป็นได้อย่างถูกต้องบุคลากรทราบหรือไม่ว่าเขาต้องการปฏิบัติงานอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ บางคำตอบ คือ บุคลากรทราบ นั้นย่อมหมายความว่า ไม่มีความจำเป็นในการฝึกอบรม แม้ว่าจะยังจะมีปัญหาในการปฏิบัติงาน แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม เพราะบุคลากรได้ทราบแล้วว่าเขาคงทำอะไรและอย่างไร ดังนั้นต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่น ๆ ซึ่งอาจจะได้แก่การเพิ่มค่าแรง เงินเดือน ให้รางวัลพิเศษ ให้คำชมเชย เป็นต้น ในการปฏิบัติงาน เราอาจพบว่าบุคลากรปฏิบัติงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก

- 1.มาตรฐานของหน่วยงานนี้สูงกว่าที่อื่น
- 2.บุคลากรต้องทำงานพิเศษติดต่อกันหลายชั่วโมงเป็นประจำ
- 3.วิธีการปฏิบัติงานที่ใช้ไม่ถูกต้อง
- 4.ขาดทักษะบางอย่าง

จะเห็นว่า สาเหตุ 2 ประการแรก ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการฝึกอบรม สาเหตุที่ 3 อาจแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม และสาเหตุที่ 4 ต้องแก้ด้วยวิธีการฝึกอบรมเท่านั้น

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการศึกษาปัญหาของการปฏิบัติงาน
 ซึ่งจะนำไปสู่การฝึกอบรมและการแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่น ๆ

เมื่อแก้ปัญหาด้วยการฝึกอบรม

การตัดสินใจว่าเมื่อใดควรจะมีการฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหาภายในองค์กรนั้นจะต้องพิจารณาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ประกอบ (สุปราณี ศรีฉัตรภิมข.:2544)

1. เมื่อไม่มีวิธีอื่นที่ดีกว่านี้ในการแก้ปัญหา
2. เมื่อพบว่าพนักงานขาดประสิทธิภาพในการทำงาน
3. พนักงานมีความสามารถน้อยในการทำงาน
4. พฤติกรรมในการทำงานของพนักงานเปลี่ยนไป
5. สภาพแวดล้อมของที่ทำงานของพนักงานควรได้รับการปรับปรุง
6. ผู้รับการฝึกอบรมได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมอย่างแท้จริง
7. โปรแกรมฝึกอบรมดี จุดประสงค์ หลักสูตร วิทยากร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมเหมาะสมดี

ปัญหาข้อขัดข้องที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยการฝึกอบรม

การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับองค์กรได้ทุกอย่าง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกรณีและสาเหตุของปัญหา ตัวอย่างของปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรมได้แก่

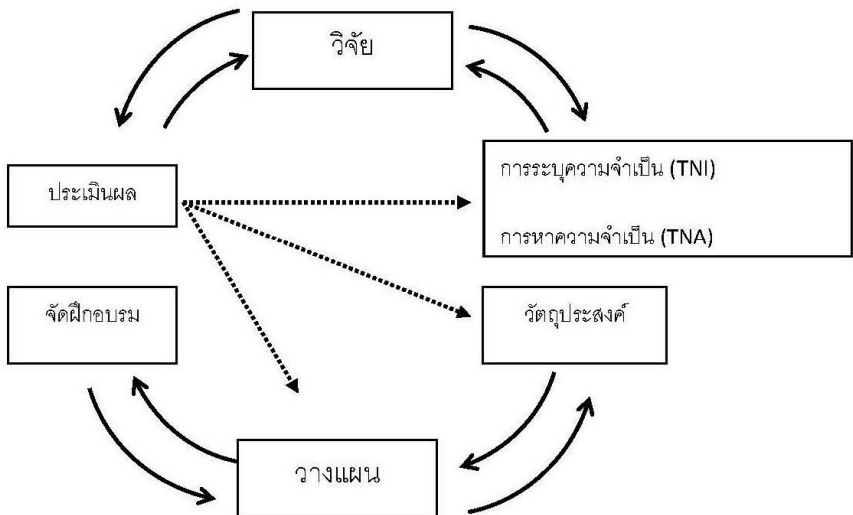
1. งานไม่ได้มาตรฐานเพราะจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ
2. เครื่องจักรเสียหายหรือล้าสมัย เครื่องจักรมีประสิทธิภาพต่ำ
3. วิธีการทำงานไม่เหมาะสม ไม่คล่องตัว

4. สถานที่ทำงานคับแคบ ร้อน เสียงดัง สกปรก แสงสว่างไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ อีกมากมายที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านั้นแก้ไขด้วยการฝึกอบรมหรือไม่

กระบวนการฝึกอบรมกับการระบุความจำเป็นและการหาความจำเป็น

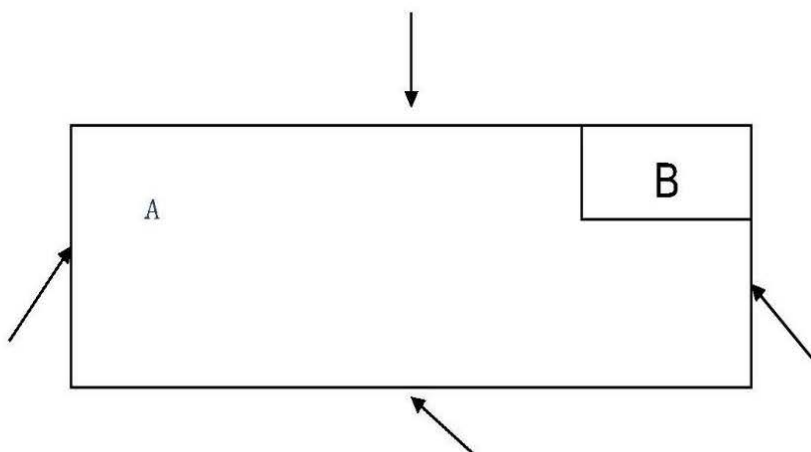
Stanley (1987) อธิบายกระบวนการฝึกอบรมไว้ดังภาพต่อไปนี้

จากภาพจะเห็นว่า การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม (Training Need Assessment หรือ TNA) เป็นส่วนหนึ่งของการระบุ

ความจำเป็นในการฝึกอบรม (Training Need Identification หรือ TNI) ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมต้องระบุให้ได้ว่า มีความต้องการจำเป็นจริง ก่อนที่จะลงมือหาความจำเป็นในการฝึกอบรมอย่างเจาะลึก

ลักษณะการเกิดความจำเป็นในการฝึกอบรม ตามอธิบายของ Stanley มีดังนี้คือ

กรอบสี่เหลี่ยมแทนงานทั้งหมดที่บุคลากรต้องปฏิบัติ A เป็นส่วนที่แทนงานที่บุคลากรสามารถปฏิบัติได้ และ B เป็นส่วนที่แสดงให้เห็นว่าบุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานส่วนนั้นได้ ดังนั้น B จึงเป็นส่วนที่มีความจำเป็นต้องฝึกอบรม ส่วนลูกศรแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดจากตัวแปรภายนอกที่บุคลากรไม่สามารถควบคุมหรือควบคุมได้น้อย และไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการฝึกอบรม

การระบุความจำเป็น (TNI) เป็นการบอกให้ทราบว่ามี ความจำเป็นในการฝึกอบรมเกิดขึ้น ซึ่งให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องแก้ด้วยวิธีการ ฝึกอบรม บางครั้งก็ยังช่วยชี้ให้เห็นเฉพาะว่า จะออกแบบหรือจัดการ กับการฝึกอบรมอย่างไร

ข้อผิดพลาดที่มักเกิดขึ้นเสมอก็คือ เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม มักเชื่อผลการระบุความจำเป็นว่าต้องแก้ด้วยการฝึกอบรมเท่านั้น ดังนั้น โครงการฝึกอบรมที่ไม่ควรเกิดขึ้น จึงมีอยู่มากมายใน หน่วยงานต่าง ๆ โครงการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นจากความเข้าใจผิดนี้ สังเกตได้จาก (1) วัตถุประสงค์กว้าง ๆ เพราะไม่สามารถตั้ง วัตถุประสงค์เฉพาะได้เพราะยังขาดข้อมูล (2) สอนเนื้อหาที่ไม่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ (3) ไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรม การปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรมให้เห็นได้อย่างเด่นชัด

การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม (TNA) เท่านั้น จะช่วย ให้เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมได้ศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่าง ละเอียดลึกซึ้งยิ่งกว่าการระบุความจำเป็น (TNI)

สรุปได้ว่า TNA เป็นสิ่งหนึ่งของ TNI ซึ่งเป็นกระบวนการ สำคัญที่จะช่วยเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมให้สามารถออกแบบโครงการ ฝึกอบรมได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้มีปัญหาในการ ปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่การทำความเข้าใจต่อลักษณะงาน ลักษณะ คน และลักษณะสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน

กระบวนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนแรกของการจัดการฝึกอบรม ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลายขั้นตอน ได้มีนักวิชาการและนักฝึกอบรมหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการหาความจำเป็นไว้ นิติย์ สัมมาพันธ์ (2529) ได้แบ่งกระบวนการหาความต้องการจำเป็นออกเป็น 9 ขั้นตอน คือ

1 การวางแผนและเตรียมการ ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1.1 กำหนดจุดประสงค์ของการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม
- 1.2 กำหนดแนวทางและขอบเขตของการหาความจำเป็น
- 1.3 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การ
- 1.4 เลือกวิธีการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม เช่น สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องแจกแบบสอบถาม เป็นต้น
- 1.5 วางแผนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม เช่น สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. หาความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นการปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ตามขั้นที่ 1

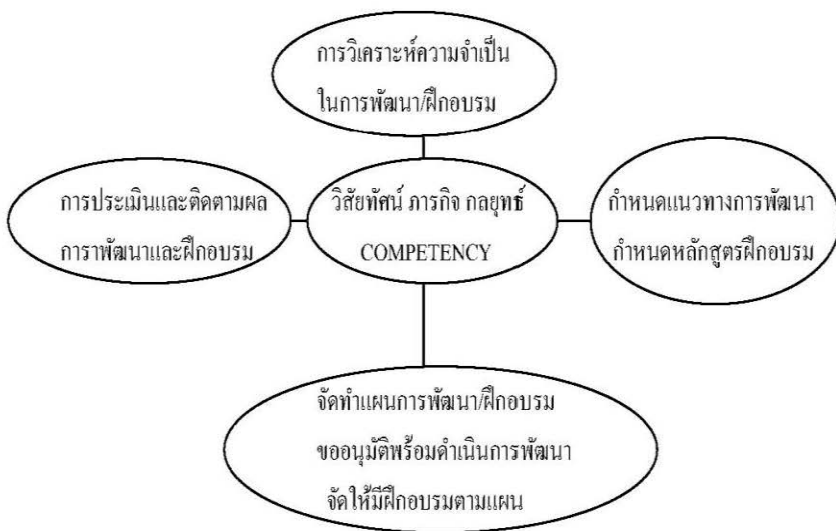
3. เลือกความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นการพิจารณาว่าปัญหาใดที่จำเป็นต้องแก้ไขเป็นอันดับแรก

4. วิเคราะห์หาสาเหตุใหญ่ เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ โดยระบุสาเหตุใหญ่ ๆ ก่อน

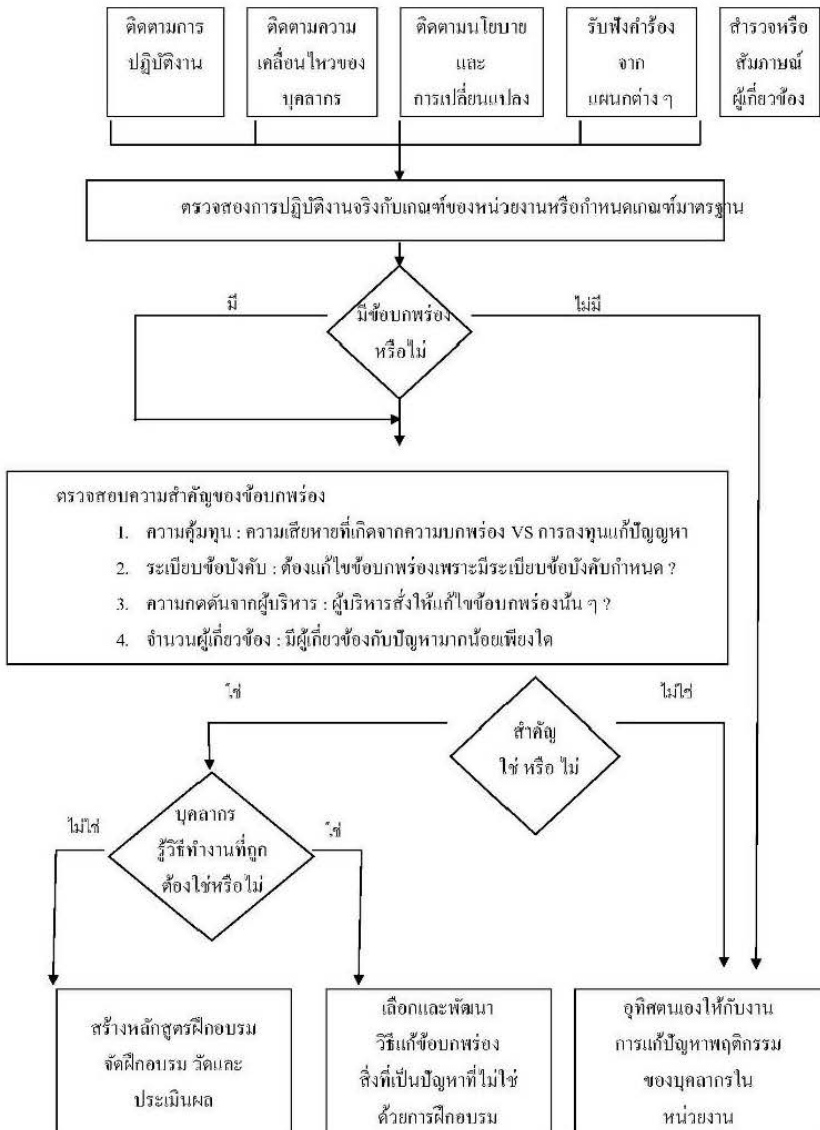
5. **คัดเลือกสาเหตุใหญ่** เป็นการระบุสาเหตุที่สำคัญของปัญหาต่าง ๆ เท่านั้น ขั้นนี้จะช่วยลดภาระในการเก็บข้อมูลของขั้นที่ 6
6. **สำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม** เป็นการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
7. **จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมและนำมาประเมินกับเกณฑ์** เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดการฝึกอบรม เช่น พิจารณาเรื่องของเวลา งบประมาณ เป็นต้น
8. **ตัดสินใจให้มีการฝึกอบรม** เป็นการพิจารณาว่า หากจัดฝึกอบรมแล้ว จะคุ้มค่าหรือไม่
9. **จัดทำรายงาน** เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้ทั้งหมด เพื่อแสดงให้เห็นว่า จำเป็นต้องจัดฝึกอบรม

แผนผังการหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร

แผนผังการหาความจำเป็นในปัจจุบันมีรูปแบบโดยรวมคือ
(สุรพล วิริยะบรรเจิด.- สศท.2549)

Laid (1982) ได้เสนอกระบวนการหาความจำเป็นไว้ด้วยแผนภูมิดังต่อไปนี้

ฟิลิฐพล ไกลพิพัฒน์ (2534) ได้ศึกษากระบวนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมของนักวิชาการและนักฝึกอบรมจำนวนมาก และได้สรุปเป็นขั้นตอนใหญ่ รวม 8 ขั้นตอน หรือ 36 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพิจารณาปัจจัยที่บ่งชี้ว่าเกิดปัญหาในหน่วยงาน
2. การวางแผนเพื่อหาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม
จำแนกเป็น 10 ขั้นตอนย่อยคือ
  - 2.1 วางแผนศึกษานโยบาย เป้าหมายและแผนงานของหน่วยงาน
  - 2.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการหาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม
  - 2.3 กำหนดระยะเวลาในการหาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม
  - 2.4 กำหนดแผนปฏิบัติในการหาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม
  - 2.5 กำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการหาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม
  - 2.6 กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาข้อมูล
  - 2.7 สร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาข้อมูล
  - 2.8 กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 2.9 กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล
  - 2.10 กำหนดวิธีการสรุปผลข้อมูล

3. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงาน จำแนกเป็น 7 ขั้นตอนย่อย คือ

- 3.1 ศึกษาขนาด จำนวนบุคลากร
- 3.2 ศึกษาจุดประสงค์
- 3.3 ศึกษานโยบาย เป้าหมาย และแผนงาน
- 3.4 ศึกษาแผนงานด้านบุคลากร
- 3.5 ศึกษาความต้องการของบุคลากร
- 3.6 ศึกษาปัจจัยสนับสนุนการฝึกอบรม
- 3.7 ศึกษาทัศนของฝ่ายบริหารที่มีต่อการฝึกอบรม

4. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานที่บุคลากรปฏิบัติ จำแนกเป็น 7 ขั้นตอนย่อย คือ

- 4.1 ศึกษาสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในการปฏิบัติงาน
- 4.2 ศึกษาลักษณะโดยทั่วไปของงานที่ต้องปฏิบัติ
- 4.3 ศึกษาขอบเขตของงานที่ต้องปฏิบัติ
- 4.4 ศึกษาวิธีการปฏิบัติงานเฉพาะ
- 4.5 ศึกษาความรู้โดยทั่วไปที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
- 4.6 ศึกษาทักษะโดยทั่วไปที่ใช้ในการปฏิบัติ
- 4.7 ศึกษาทัศนคติโดยทั่วไปที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

5. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร จำแนกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ

- 5.1 เปรียบเทียบความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานกับเกณฑ์

5.2 ศึกษาความสามารถของบุคลากรที่จำเป็นต้องมีใน
การปฏิบัติงาน

5.3 ศึกษาความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้า (ผู้ที่มี
ปัญหาในการปฏิบัติงาน)

**6. การกำหนดหัวข้อที่จำเป็นต้องฝึกอบรม จำแนกเป็น 3
ขั้นตอนย่อย คือ**

6.1 กำหนดหัวข้อด้านความรู้ที่จำเป็นต้องฝึกอบรม

6.2 กำหนดหัวข้อด้านทักษะที่จำเป็นต้องฝึกอบรม

6.3 กำหนดหัวข้อด้านทัศนคติที่จำเป็นต้องฝึกอบรม

**7. การตัดสินใจพิจารณาแก้ไขปัญหา จำแนกเป็น 4
ขั้นตอนย่อย คือ**

7.1 พิจารณาแนวทางต่างๆ ที่เป็นไปได้ในการแก้ไข
ปัญหา

7.2 ตัดสินใจว่าต้องแก้ไขปัญหาด้วยการฝึกอบรมหรือ
ใช้วิธีอื่นๆ

7.3 กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยการฝึกอบรมหรือ
ใช้วิธีอื่นๆ

7.4 พิจารณาว่าหากการฝึกอบรมสามารถแก้ไขปัญหาได้
และมีความคุ้มค่า จะจัดฝึกอบรมหรือไม่